

3•2026

**7 oktober
Carrièredag in
Leeuwarden**

**Alumnus van
het Jaar 2026:
Harry Ankoné**

**Vierdejaars
student Herre
Klaas Ijkema
noemt zich
weidevogelboer**

**Van onverkocht
naar nieuw vers
brood**

VVA-A Magazine is het ledenblad van alumni-
vereniging VVA Aristaeus van hogeschool
Van Hall Larenstein en Yuverta mbo Velp.

Hoofredactie

Ria Dubbeldam (GAW)

Aan dit nummer werkten mee

Arian Bossers, Tim Duchatteau, Simone Koen, Ellen Segeren, Els Themmen, Edwin Vriezen

Ledenadministratie

VVA Aristaeus
Postbus 350, 6880 AJ Velp
T 06-30655851
E els.themmen@hvhl.nl
www.vva-aristaeus.nl

Advertentieverkoop

Medialijn bv, Rebecca de Winter
T 0314-763735
E r.dewinter@medialijn.nl

Opzeggen lidmaatschap

Schriftelijk voor 1 december 2027.

Copyrights

Het auteursrecht berust bij de uitgever en de auteurs. Overname van artikelen wordt
gewaardeerd, mits voorzien van een deugdelijke
bronvermelding.

Aansprakelijkheid

De uitgever en auteurs streven naar juistheid van
de informatie. De uitgever en auteurs aanvaarden
geen aansprakelijkheid voor schade die het gevolg
is van handelingen gebaseerd op onze informatie.

Bestuur VVA Aristaeus

Voorzitter / Erwin van den Berg a.i.,
erwin@vva-aristaeus.nl
Penningmeester / Michel Tol,
michel@vva-aristaeus.nl
Secretaris / Sybren Visser
Algemene bestuurslid / Jaco Hendriksen

Druk / Senefelder Misset B.V.

Vormgeving / GAW ontwerp+communicatie,
Wageningen

Oplage / 3.500

Coverfoto / Herre Klaas IJkema bij de plasdras
voor weidevogels, foto Hans Dijkstra

ISSN 1879-422X

Theorie & praktijk,
geef er je eigen draai aan

Beste alumni, studenten en medewerkers,

De zomerperiode ligt achter ons, de scholen zijn al een tijdje bezig en de meesten van ons zijn weer aan het werk. Met frisse moed en nieuwe energie gaan we aan het laatste deel van het jaar, én het nieuwe studiejaar, beginnen.
Even iets over mijzelf. Ik ben geboren en getogen in West-Brabant en in 1989 afgestudeerd aan de voormalige HBCS (Hogere Bosbouw en Cultuurtechnische School). Aansluitend heb ik een MBA-opleiding gedaan in Antwerpen. Want ondanks dat de HBCS een brede opleiding bood en je tot generalist opleidde, miste ik marketing-, communicatie- en commerciële vakken. Om heel eerlijk te zijn denk ik dat dit bij Hogeschool Van Hall Larenstein nog steeds een wat ondergeschoven kindje is.

Mijn eerste baan was bij Heidemij Uitvoering (het huidige Arcadis) en vervolgens ging ik aan de slag bij Inspectrum. Na zo'n vijf jaar besloot ik als zelfstandig ondernemer verder te gaan in communicatie en het grafische vak. Een van mijn klanten werd de Vereniging van Afgestudeerden (VVA) van Larenstein. Sinds de fusie met Aristaeus uit Leeuwarden ben ik in deeltijd als medewerker actief voor VVA Aristaeus. Ik organiseer onder andere al jaren samen met de school de Carrièredag in Leeuwarden. Daarnaast probeer ik mijn steentje bij te dragen aan het alumnibeleid, de organisatie van excursies en contact met de mensen van dit mooie VVA A-magazine.

‘In de praktijk ga je pas leren’ of ‘Graag iets meer praktijk in mijn opleiding’ zijn beide waarheden als een koe. Anderzijds is het ook welke invulling je er zelf aan geeft, zowel tijdens je opleiding als in de praktijk. Dus kom naar de Carrièredag op 7 oktober in Leeuwarden, die alumni-vereniging VVA Aristaeus samen met HVHL organiseert voor studenten én alumni. Doe er je voordeel mee. Absorbeer en vergaar zoveel mogelijk informatie en ga gesprekken aan met de prachtige bedrijven en organisaties die zich er presenteren. Laat je verrijken en kom van daaruit een stapje verder vanuit theorie naar de praktijk. Voor een stageplek, afstudeeropdracht en/of een uiteindelijke (eerste) baan.

Ik kijk ernaar uit je te ontmoeten tijdens de Carrièredag of op een ander moment!

Arian Bossers,
medewerker VVA Aristaeus

INHOUD • 3 • 2026

8

12

14

18

26

6 Alumnus van het Jaar 2026

VVA Aristaeus heeft een traditie van stal gehaald: Alumnus van het Jaar. Winnaar is Harry Ankoné.

7 Vijftig jaar afgestudeerd en nog steeds hecht

Alweer vijftig jaar geleden studeerden Benny Brueker en zijn klasgenoten af. Op 2 juli kwamen ze samen voor een reünie op Larenstein.

8 Van onverkocht naar nieuw vers brood

Tijdens de Carrièredag in Leeuwarden ontvangen alle standhouders een circulair Fries suikerbrood. Wat begon als een studentenproject mondde uit in een praktijkrijpe innovatie.

12 ‘Met Leven Lang Onderwijs heeft de school goud in handen’

Harry Ankoné: ‘Als hogeschool moeten we zeggen: we gaan breed inzetten op alumni en samen met VVA Aristaeus werk maken van Leven Lang Onderwijs.’

14 ‘Rotterdam is het predicaat National Park City dubbel en dwars waard’

Niels de Zwarte van Natuurhistorisch Museum en Bureau Stadsna-
tuur: ‘De stad en de haven hebben een rijke biodiversiteit. Ruim 20 procent van alle Nederlandse soorten komt hier voor.’

18 ‘Natuurinclusief of biologisch? Noem mij maar een weidevogelboer’

Vierdejaars student Herre Klaas IJkema heeft samen met zijn vader een melkveebedrijf in Gaastmeer. Zijn vaders liefde voor weidevo-
gels heeft hij geërfd.

22 Stelling: ‘Hoe gaan we de verdroging te lijf?’

Het regent gelukkig weer (een beetje). Maar hoe kunnen we de aandacht voor de droogteproblematiek vasthouden en wat moet er gebeuren?

26 ‘Paardenhouderij heeft waarde voor natuur, landschap en biodiversiteit’

Het lectoraat Duurzame Paardenhouderij en Paardensport timmert aan de weg voor een toekomstbestendige en duurzame sector. Het lectoraat is genomineerd voor de RAAK award voor het beste praktijkgericht onderzoek van hogescholen.

En verder: VVA-A nieuws en advertorials

SWECO	TAUW	teia.nl dutchse als opbouw Nederland	Tijhuis Ingenieurs	uniform agri 40th ANNIVERSARY	WATERSCHAP vechtstromen
WAGENINGEN UNIVERSITY & RESEARCH	Wiersema & Partners LANDSCHAP INNOVATIE	Witteveen+Bos	Witteveen groenprojecten en advies	WSP	YEP PROGRAMMES

- Ruim 70 deelnemende bedrijven en organisaties
- In het VVA-A Magazine informatie over de Carrièredag
- Carrièremarkt begint om 10.00 uur met om 15.30 uur de netwerkborrel
- Volg het laatste nieuws op www.vva-aristaeus.nl

VVA Aristaeus
Alumnivereniging
Hogeschool
Van Hall Larenstein

**van hall
larenstein**
university of applied sciences

CARRIÈRE- DAG

HVHL-LEEWARDEN

Carrièremarkt van
10.00 – 15.00 uur

**woensdag
7 oktober
2026**

Harry Ankoné: Alumnus van het Jaar 2026

Op 25 juni heeft Harry Ankoné, manager Contractactiviteiten & Relatiebeheer, officieel en feestelijk afscheid genomen van zijn geliefde Hogeschool Van Hall Larenstein, vanwege het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Voorzitter Jan van Iersel van het College van Bestuur wist hem raak te typeren: ‘Anderen hebben een netwerk, Harry is een netwerk. Hij weet altijd wel iemand die’ Gelach steeg op, hoeveel mensen herkenden dit niet? Ondertussen was de ondertoon serieus.

Ankoné belichaamt hoe de hogeschool, de afgestudeerden en het werkveld met elkaar verstrengeld zouden moeten zijn. Voorzitter Erwin van den Berg van alumnivereniging VVA Aristaeus verraste hem dan ook met de eretitel Alumnus van het Jaar 2026. Van den Berg: ‘Het is belangrijk dat de school haar alumni koestert en contact met ze houdt. Onze alumni zijn de beste ambassadeurs voor de opleidingen, ze kunnen de school voeden met de nieuwste kennis uit de praktijk en voor studenten en pasafgestudeerden deuren naar het werkveld openen. Omgekeerd hebben alumni grote behoefte om zich te blijven ontwikkelen. En kunnen ze dat dan niet het beste doen bij hun eigen oude school? Harry heeft als onderwijsman de belangrijke rol van afgestudeerden altijd uitstekend gezien.’

Het alumnibeleid verdient in de ogen van VVA Aristaeus dan ook veel meer aandacht bij de hogeschool. VVA Aristaeus kan daarin met haar leden een waardevolle schakel zijn: een plek waar studenten, afgestudeerden, professionals in het werkveld en school elkaar ontmoeten. Inmiddels heeft Harry Ankoné toegezegd zich voor VVA Aristaeus in te willen zetten om het alumnibeleid verder uit te werken.

Lees verder in het interview met Harry Ankoné over Leven Lang Ontwikkelen en het alumnibeleid op pagina 12.

TEKST RIA DUBBELDAM, FOTO HANS DIJKSTRA

Voorzitter Erwin van den Berg van VVA Aristaeus (r) verrast Harry Ankoné (l) tijdens zijn afscheid bij Hogeschool Van Hall Larenstein. Hij werd uitgeroepen tot Alumnus van het Jaar 2026.

Alumnus van het Jaar

Het predicaat Alumnus van het Jaar bestaat al enige tijd. Alumnivereniging Aristaeus (locatie Leeuwarden) heeft de prijs in 2009 geïntroduceerd als waardering voor afgestudeerden die met hun inzet en verdiensten hun eigen opleiding, hun school en hun vakgebied positief in het spotlicht zetten. In het laatste jaar van Aristaeus ging de prijs naar IJsbrand Velzeboer en Jeroen Koorevaar (2014). Na de fusie met VVA Larenstein (locatie Velp) tot VVA Aristaeus (voor de hele school) werd de traditie voortgezet. De Alumni van het Jaar waren achtereenvolgens: Erwin van den Berg (2015), Gerdien Smit (2016), Harrie van Vught (2017) en Alex Datema (2018). Tijdens de coronapandemie raakte de prijs uit beeld. Tot nu. Met Harry Ankoné als Alumnus van het Jaar 2026 wordt de traditie weer opgepakt.

Opleiding Kust- en Zeemanagement viert uitbundig 25-jarig jubileum

Op vrijdag 2 oktober heeft de opleiding Kust- en Zeemanagement (KZM) haar 25-jarig jubileum groots gevierd met het symposium '25 jaar KZM: Een reis door de tijd'. Het symposium stond in het teken van verbinding, inspiratie en ontmoeting tussen studenten, alumni, medewerkers en professionals uit het werkveld. Vier recent afgestudeerde studenten deden een pitch, Ben Scholten van de Nederlandse Visserijbond had een persoonlijk verhaal over groei, perspectieven en de kracht van Kust- en Zeemanagement en de winnaar van de KZM Scriptie Award werd bekendgemaakt. Tijdens de Reis door de tijd wandelden de aanwezigen door verschillende ruimtes in school die ieder een eigen thema uit

25 jaar Kust- en Zeemanagement voor het voetlicht bracht. Het was een ontdekking van verhalen, foto's, studiereizen, afstudeeronderzoeken, herinneringen van alumni en medewerkers, én natuurlijk de ontwikkeling van de opleiding door de jaren heen. Het symposium gaf een unieke gelegenheid om terug te kijken op 25 jaar KZM, te netwerken, herinneringen op te halen en elkaar opnieuw te ontmoeten.

50 jaar afgestudeerd en nog steeds een hechte club

De afstudeerders van 1976 met hun partners tijdens de reünie op 2 juli in de Kapel.

Alweer vijftig jaar geleden studeerden Benny Brueker en zijn klasgenoten af. Met z'n zestien haalden ze in 1976 hun diploma cultuurtechniek aan de – toen nog – Internationale Hogeschool Larenstein te Velp. Alleen jongemannen. Vrouwen waren destijds nog niet welkom. Op 2 juli kwamen ze samen voor een reünie op Larenstein.

Benny, initiator van deze reünie, vertelt over het ontstaan van de reünie. 'Vorig jaar organiseerden Hans en Boudewijn (twee oud-klasgenoten, red.) een leuke dag voor een groepje

mensen. Ik wilde wel voor 2026 iets organiseren. Dat vond iedereen een prima idee. Na enige tijd kreeg ik in de gaten dat het dit jaar precies vijftig jaar geleden is dat wij ons diploma uitgereikt kregen.' De eerste jaren kregen zij les op de Middelbare Bosbouw- en Cultuurschool (MBCS) in het Spijkerkwartier in Arnhem. 'Midden in een hoerenbuurt', zegt Benny met een ondeugende blik. 'Wij plattelandsjongens keken onze ogen uit.' Benny en zijn klasgenoten verhuisden in 1974 naar Larenstein. Daar was minder afleiding, maar hun studie kreeg nog

steeds alle aandacht. Zo trouwde Benny al in zijn studententijd 'om de dienstplicht te ontlopen'. Hij is nog altijd gelukkig getrouwd. De onderlinge band tussen de oud-klasgenoten is hecht. Benny en vier anderen hebben nog steeds contact met elkaar en af en toe zien ze elkaar. Het was echter geen abc'tje om ook de andere klasgenoten te bereiken. 'Een aantal, met name diegenen die bij de

overheid hun laatste werk hadden, waren door privacy-wetgeving moeilijk te traceren.' Met hulp van familie, oud-klasgenoten, burens en vrienden wist hij toch iedereen te bereiken. Helaas zijn twee oud-klasgenoten overleden en kunnen twee anderen vanwege gezondheidsproblemen niet bij de reünie zijn. Lekkere broodjes, hapjes en drankjes mogen niet ontbreken op een dag als deze. Ook dat is tot in de 'puntjes' – om maar een lunch-grapje te maken – verzorgd. Na de lunch staat een wandeling over het landgoed op het programma, geleid door docent Dan Assendorp. Het landgoed van nu lijkt in niets op dat van vroeger, constateren de reünisten. Zo zijn de vroegere sportvelden omgetoverd tot bloemparadijzen. Allerlei geschiedkundige feitjes waarmee Dan strooit zijn voor velen nieuw. Zo blijkt eens te meer: je bent nooit te oud om te leren. Zelfs vijftig jaar na je afstuderen niet.

TEKST TIM DUCHATTEAU

Denk mee over inhoud leer- gang Leven Lang Ontwikkelen

Hogeschool Van Hall Larenstein ontwikkelt een nieuwe leergang Leven Lang Ontwikkelen. De leergang is gericht op het versterken van bedrijfskundige kennis en vaardigheden voor alumni die maximaal vijf jaar geleden zijn afgestudeerd en werkzaam zijn in het groene domein. De leergang zal modules bevatten op het gebied van finance, sales & marketing, management en juridische zaken. Om deze opleiding zo goed mogelijk bij de toekomstige deelnemers te laten aansluiten zijn we erg benieuwd naar jullie behoeftes en ideeën. Heb je interesse in deze opleiding en wil je meedenken over de opzet ervan, stuur dan een mail naar Heinz Evers en Anne Winkel (heinz.evers@hvhl.nl, anne.winkel@hvhl.nl).

Wandeling over het landgoed, geleid door docent Dan Assendorp.

Michel Schaafsma met een curculair vers brood in een van de winkels van de Bakkers van Verloop.

Van onverkocht retourbrood naar nieuw vers brood

Tijdens de Carrièredag op 7 oktober in Leeuwarden ontvangen de standhouders traditiegetrouw een Fries suikerbrood. Deze keer gaat het om heel bijzonder suikerbrood: een circulair product. Wat begon als een studentenproject om voedselverspilling tegen te gaan, mondde uit in een innovatie die inmiddels in de bakkerijpraktijk wordt uitgerold. Michel Schaafsma, destijds student voedseltechnologie en tegenwoordig voedingstechnoloog bij Bakery Sweets Center, vertelt er graag over.

Bakery Sweets Center is een Noord-Nederlands samenwerkingsverband van ondernemers uit de keten van bakkerijen en zoetwaren, het onderwijs en andere (overheids)partijen met als doel om onder andere verduurzaming, werkgelegenheid en circulariteit te stimuleren. Tijdens Michels studie Voedingsmiddelelentechnologie (niveau 4) bij Aeres mbo Leeuwarden kwam Bakery Sweets Center met een vraag: hoe kunnen we niet-verkochte broden – ‘retourbrood’ – terug laten keren naar de humane voedselketen?

Goede receptuur

Michel vond het een interessante gedachte om bij te dragen aan vermindering van voedselverspilling. ‘Eten weggooiën is zonde. Ik vind het raar dat er na een dag al van ‘oud brood’ wordt gesproken, terwijl het nog heel goed is.’ Bij Bakery Sweets Center werd al geëxperimenteerd om van retourbrood broodpasta te maken als grondstof voor suikerrijke banketproducten, maar tot dan toe was het geen groot succes. Wat ontbrak was een goede receptuur. Michel: ‘Broodpasta maak je door

onverkocht brood te versnipperen en daar water en enzymen aan toe te voegen die het zetmeel uit het brood afbreken tot suikers. Het idee was dat de suikerrijke pasta een deel van de suiker in banketbakkerijproducten zou kunnen vervangen. De methode die één van de leden van Bakery Sweets Center had ontwikkeld was nog verre van ideaal. Het duurde 18 uur om broodpasta te verkrijgen. Veel te lang.’ Michel en andere studenten verbeterden de receptuur en het proces. Ze voerden uiteenlopende experimenten uit in een praktijklokaal van hun eigen school en in de productiehal FACT (Food Application Centre for Technology) van Hogeschool Van Hall Larenstein, en wisten het proces naar twee uur terug te brengen. Het project liet Michel niet meer los. ‘Ik was er zo lekker mee bezig en boekte zulke mooie resultaten.’ Hij was dan ook opgetogen dat Bakery Sweets Center vroeg om ook zijn eindstage bij hen te doen. Eenmaal afgestudeerd, in 2024, kreeg hij een baan aangeboden als voedings-technoloog.

Alternatief voor broodverbeteraar

Gaandeweg groeide het inzicht dat broodpasta ook perspectief biedt als broodverbeteraar. ‘Zulke verbeteraars bestaan voornamelijk uit vulstof – bloem – en verder suiker als voeding voor de gist en enzymen voor de malsheid van het brood. Toevallig komt de enzymactiviteit van broodpasta sterk overeen met die van broodverbeteraar. Deze ontdekking is interessant, omdat brood in grote hoeveelheden wordt geproduceerd. Bakkerijen kunnen via broodpasta aardig wat onverkocht brood in de humane voedselketen laten terugkeren. Ze dragen bij aan verduurzaming en besparen op de inkoop van nieuwe grondstoffen. Onverkocht brood wordt gewoonlijk veevoer en voor het transport moeten bakkers vaak transportkosten betalen.’ Wat de innovatie aantrekkelijk maakt, is dat iedere ambachtelijke bakker zelf broodpasta kan maken. ‘Je hebt alleen maar een mengmachine met een sterk roerwerk nodig, bijvoorbeeld een desembereider, en een broodversnipperaar, die bijna iedere bakker ook wel heeft. Door het brood eerst te versnip-

peren kun je in de mengmachine het water en enzymen er makkelijk doorheen mengen. Je stelt de ketel in op de juiste temperatuur en tijdsduur, en na twee uur ben je klaar. De broodpasta kan worden afgetapt en in emmers worden bewaard. Is de pasta eenmaal koud, dan is ie stevig en schepbaar; daar houden bakkers van.’

Pilot in de praktijk

Om de methode praktijkrijp te maken is een jaar lang een pilot uitgevoerd bij De Bakkers van Verloop. Die heeft in de regio twee ambachtelijke bakkerijen (één voor brood en één voor banket) en tien winkels. Met hun desemketel zijn eerst testen uitgevoerd in het FACT en vervolgens in de eigen broodbakkerij. Michel instrueerde daar de bakkers hoe ze broodpasta als broodverbeteraar kunnen inzetten. De pilot is met succes afgerond. De Bakkers van Verloop hebben de broodpasta omarmd. ‘Het is super strak georganiseerd. Als de winkels ’s morgens worden bevoorrad, gaat het onverkochte brood van de vorige dag mee terug naar de bakkerij. Daar worden de geschikte broden geselecteerd en gelijk tot broodpasta verwerkt, zodat de bakkers het diezelfde nacht kunnen gebruiken. Binnen 24 uur heeft het onverkochte brood een nieuwe bestemming gekregen.’ De Bakkers van Verloop, die dit jaar haar honderdste verjaardag viert, verkoopt het deels circulaire brood in alle winkels. Dit jaar zullen meer bakkers het voorbeeld volgen. Tijdens het event ‘Tour de retour’ dat Bakery Sweets Center begin juni organiseerde, staken zes ambachtelijke bakkers hun hand omhoog en meer bakkers zullen volgen. Voor al die ambachtelijke bakkers heeft Michel een handleiding geschreven waarin hij alle kennis en praktijkervaring heeft gebundeld.

Volgende stappen

Is het project klaar? Zeker niet! Michel: ‘We hebben een toepassing voor de ambachtelijke sector gevonden, nu nog de industriële bakkerijsector. Daarvoor geldt een net wat strengere wetgeving rond bijvoorbeeld voedselveiligheid. Als ook de grote bakkerijen retourbrood gaan gebruiken, neemt de impact nog

De bereiding van broodpasta.

Michel geeft een demonstratie aan bakkers tijdens het evenement Tour de Retour bij de Bakkers van Verloop in juni 2026..

grotere vormen aan.’ Het ontwikkeltraject gaat verder. Daarbij helpen ook studenten van Aeres mbo Leeuwarden, Hogeschool Van Hall Larenstein en Firda mbo met de bakkerijopleiding. Het project smaakt naar meer, vindt Michel. ‘Het broodpastaproject kan dienen als blauwdruk voor andere circulaire projecten.’

Wat begon als een vraag uit de praktijk is uitgegroeid tot een succesvolle circulaire oplossing waarvan deelnemers aan de Carrièredag op 7 oktober letterlijk kunnen proeven. Het Friese suikerbrood is gebakken door studenten van Firda. Michel: ‘Zij hebben een receptuur ontwikkeld waarin de broodpasta is verwerkt. De suiker voor het suikerbrood is volledig vervangen door broodpasta. De studenten hebben een mooie opdracht en Bakery Sweets Center een mooi product voor events als de Carrièredag om ons verhaal over de samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijs te vertellen en uit te dragen.’

TEKST RIA DUBBELDAM, FOTO'S HANS DIJKSTRA EN BAKERY SWEETS CENTER

Werk mee aan de buitenruimte van morgen

Van beleid tot uitvoering: bij ROVA werken we iedere dag voor én samen met onze gemeenten aan een groene, schone en leefbare omgeving.

Heb jij een groene achtergrond en wil je bijdragen aan een omgeving waarin mensen prettig kunnen wonen, werken en leven? Dan maken we graag kennis met je.

Bij ROVA werken verschillende vakmensen samen aan het beheer en de ontwikkeling van de buitenruimte. Denk aan functies als **Beheeradviseur**, **Beleidsadviseur**, **GIS-specialist**, **Werkvoorbereider** en **Teamleider**. Samen werken we aan een buitenruimte die klaar is voor de toekomst.

Of je nu aan het begin van je loopbaan staat of al ervaring hebt: we zijn altijd benieuwd naar mensen met kennis, ideeën en ambitie voor de groene leefomgeving.

Zet jij jouw groene kennis in voor een buitenruimte die klaar is voor de toekomst?

Bekijk onze actuele vacatures op werkenbijrova.nl.

Staat jouw ideale functie er niet tussen? Laat het ons weten via werken@rova.nl. Wie weet vinden we samen een plek die bij jou past.

mooi voor elkaar.

Bij TAUW krijg je de ruimte om je werk zelf vorm te geven. Voor Freek betekent dat afwisseling, verantwoordelijkheid en impact. Als adviseur werkt hij aan uiteenlopende projecten: van stikstofdepositie tot risicoanalyses in gemeente Amsterdam. Hierbij zoekt hij steeds naar slimme oplossingen voor complexe vraagstukken.

"Wat mij motiveert is dat mijn werk écht iets doet voor de leefomgeving. Door mijn inzet draag ik bij aan initiatieven, van duurzame woonwijken, nieuwe infrastructuur, tot visserij die op een verantwoorde manier kan doorgaan. Ik wil mijn hoofd kunnen breken over een probleem, en om dan met een oplossing te komen geeft een fantastisch gevoel. Juist de complexiteit van projecten en het samenwerken met collega's om tot een oplossing te komen, maakt mijn werk uitdagend en waardevol."

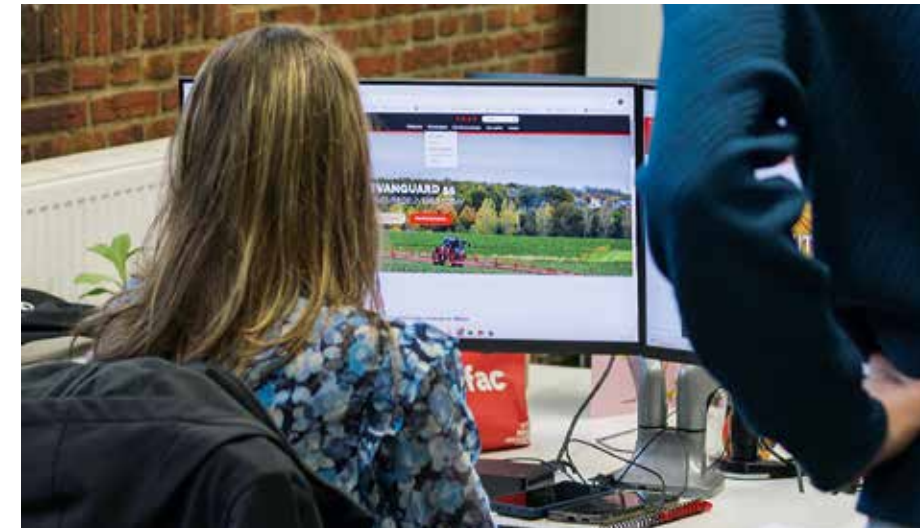
Freek Kortekaas | Lucht- en stikstofadviseur

GA DIRECT NAAR
[WERKENBIJTAUW.NL](https://werkenbijtauw.nl)

LIVE YOUR
AMBITION

**JOUW
AMBITIE
ONZE IMPACT**

Werk mee aan de beste zelfrijdende spuitmachines ter wereld

Sanne Dijkstra-Geertsema

Wat begon als een stage bij Agrifac, producent van zelfrijdende spuitmachines, mondde uit in een baan. Sanne Dijkstra-Geertsema. Ze nodigt studenten uit haar voorbeeld te volgen. 'Het leuke van Agrifac is dat het een heel divers bedrijf is. Op de website staat niet altijd een stagevacature, maar er is altijd ruimte voor een open sollicitatie om je eigen voorstel uit te voeren.'

Sanne kent de wereld van landbouwmechanisatie van huis uit, want in Friesland heeft haar familie een mechanisatiebedrijf. Ze besloot bij Aeres Hogeschool Dronten te gaan studeren, maar twijfelde nog even over Hogeschool Van Hall Larenstein. 'Daar was niet de opleiding die ik wilde doen: Agrotechniek en Management.' Eind 2021 begon ze bij Agrifac als stagiair bij de afdeling Marketing en Sales Support.

Tegelijkertijd ging ze aan de slag met haar scriptie. 'Ik verdiepte me in de impact van de Europese regelgeving voor verschillende landen.' Tijdens haar stage hield Sanne zich ook bezig met events. Toen in het Sales Support-team een plek vrijkwam, werd ze gevraagd om te blijven.

Overstap

Alweer twee jaar werkt ze op de afdeling Productmanagement, waar ze zich vooral bezighoudt met de toekomst van de spuitmachines. 'We bouwen elke machine speciaal voor de klant. Daardoor kunnen we op verzoek maatwerk leveren. Als een klant een aanpassing vraagt, beoordelen we die samen met ons R&D-team.' Al is Sanne niet meer werkzaam bij Sales Support, onderdelen van haar werk schuren daar wel dicht tegenaan. Ze beantwoordt verkoopvragen van het verkoopteam en van dealers. Ze schrijft artikelen voor vakbladen, en geeft en ondersteunt technische trainingen voor dealers op sales events.

Innovatief bedrijf

Agrifac is een innovatief bedrijf, legt Sanne uit. We bouwen uitsluitend zelfrijdende spuitmachines gericht op precisielandbouw. Onze machines kunnen met ons AiCPlus camerasysteem elk onkruidplantje in het gewas detecteren en die gericht bespuiten. Dit bespaart veel middelgebruik: goed voor de portemonnee van de boer en voor het milieu.'

Agrifac opereert wereldwijd en heeft vestigingen in Engeland, Australië, Noord-Amerika en Canada. Elke afzetmarkt heeft zo zijn specifieke wensen. 'In Nederland ligt de nadruk op driftreductie. Daarvoor hebben we bijvoorbeeld een AirFlowPlus spuitboom ontwikkeld die 97,5% driftreductie heeft. Een andere eigen techniek is HighTechAirPlus, een spuitdop die lucht en vloeistof mengt. In landen met grootschalige teelten gaat het meer over de capaciteit van de machines. Daar gaan onze grootste machines van 8.000 liter, de Endurance 80 naartoe.'

Stageplekken

Duurzame landbouw heeft de toekomst. Agrifac speelt daar een belangrijke rol in. Voor studenten biedt dit een mooie kans om kennis te maken de nieuwste ontwikkelingen. Agrifac stelt graag stageplekken beschikbaar voor studenten van agrarische scholen. 'Er zijn veel mogelijkheden op verschillende afdelingen. We staan met name open voor eigen initiatieven. Je bent verantwoordelijk voor je eigen project, maar krijgt een goede begeleiding.'

Ook stage lopen bij Agrifac? Informeer naar de mogelijkheden via career@agrifac.com of bekijk onze website www.werkenbijagrifac.nl.

‘Met Leven Lang Onderwijs heeft de school goud in handen’

Harry Ankoné geeft bij zijn afscheid als manager Contractactiviteiten & Relatiebeheer een prikkelende boodschap mee. ‘Als hogeschool moeten we zeggen: we gaan breed inzetten op alumni en samen met VVA Aristaeus werk maken van Leven Lang Onderwijs. Ik ben ervan overtuigd dat de school daarmee goud in handen heeft.’

Harry Ankoné trad in 2014 aan bij Hogeschool Van Hall Larenstein als domeindirecteur voor Velp en Leeuwarden. Toen het College van Bestuur in 2020 besloot de functie te splitsen in een directeur onderwijs en een directeur onderzoek voor elke locatie, besloot Ankoné een nieuwe uitdaging aan te gaan. Leven Lang Onderwijs (LLO) was een oude liefde en een mooie manier om als workaholic op weg naar zijn pensioen af te kicken. ‘Ik was niet langer verantwoordelijk voor 350 medewerkers, maar werkte samen met twee dames. Heerlijk om eens intensiever aandacht te kunnen geven.’

Cultuuromslag

Door zijn inzet herleefde de rentmeesteropleiding – momenteel de cash cow van LLO – en kwam er bijvoorbeeld ook een succesvolle in-company-training klimaatverandering voor medewerkers van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Al zijn er stappen gezet, LLO is nog altijd een ondergeschoven kindje bij Van Hall Larenstein, concludeert Ankoné. ‘Terwijl het voor professionals heel hard nodig is om te blijven leren en ontwikkelen, zeker in deze wereld waarin ontwikkelingen elkaar razendsnel opvolgen. Het vorige kabinet zag dat in en wilde universiteiten, hbo’s en mbo’s stimuleren serieus werk te gaan maken van LLO.’ Scholen konden voor professionalisering van dit type onderwijs subsidie aanvragen bij het Groeifonds. Anderhalf jaar geleden haalden we 2 miljoen euro binnen. ‘Het bedrag is bedoeld voor proces- en systeemontwikkeling, voor samenwerking tussen en professionalisering van verschillende afdelingen, en voor meer aandacht voor LLO naast het reguliere onderwijs. Het is echt een cultuuromslag.’

Gezellig samenzijn tijdens de borrel.

Harry Ankoné luistert samen met zijn familie tijdens zijn afscheidsbijeenkomst naar een lezing van docent Mart Vlam.

Professionalisering begonnen

Ankoné’s team kreeg door de subsidie heel wat meer armslag. Tot dan toe ging hij alleen op pad om acquisitie te plegen. ‘Marketing betekent voor mij de markt ingaan. Als je naar buiten treedt komen er vanzelf kansen op je pad. Als je die ziet, is het alleen nog een kwestie van inkoppen.’ Met de subsidie werden een manager – Serge Muller – en drie accountmanagers voor verschillende werkvelden aangesteld. Het kleine team groeide naar tien medewerkers. De subsidie is een mooie start voor de professionalisering. Langzamerhand wordt het zaak dat dit vruchten gaat afwerpen. Ankoné is vooralsnog positief gestemd. ‘Voordat de subsidie wegvalt moet het team voldoende omzet kunnen genereren. De targets voor dit jaar worden zeker gehaald.’ Ondanks dit succes is de school er nog lang niet, beklemtoont Ankoné. Hij neemt de gelegenheid te baat om bij zijn afscheid de boel nog eens flink wakker te schudden: ‘Ik vind dat de school nog altijd slapende is wat betreft onze alumni. Maar ook bij in-company-trainingen is er nog veel potentie. Dat geldt vooral voor Leeuwarden, maar ook hier is een begin. Serge heeft onlangs een grote in-company-training binnengehaald bij pluimveeslachterij Plukon. Mooi dat er nu ook in Leeuwarden ontwikkelingen zijn en er draagvlak voor LLO ontstaat.’

Warme contacten

Over de alumnivereniging VVA Aristaeus en haar leden zegt Ankoné: ‘Alumni zijn onze warme contacten. Ze kunnen bijdragen aan warme acquisitie voor (in-company) trainingen en cursussen. En toch doen we er zo weinig mee. Net als veel andere scholen worstelen we met ons alumnibeleid en heeft

Collega's van Leven Lang Onderwijs worden in het zonnetje gezet.

het bij het College van Bestuur geen grote prioriteit. Maar met de 2 miljoen euro op zak en Serge aan het roer, verwacht ik dat er meer aandacht voor alumni komt.’ Afgestudeerden denken nog te vaak dat ze voor hun verdere ontwikkeling bij een universiteit moeten zijn, terwijl de school daar ook in kan voorzien met deeltijdmasters en losse modules uit masters. Maar het gaat verder dan dat. ‘Alumni komen niet alleen kennis halen, ze komen ook belangrijke input brengen. Alumni zijn ambassadeurs voor onze reguliere opleidingen en kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van nieuwe curricula. Er zijn zoveel redenen om het contact met de alumnivereniging stevig aan te halen.’

Koesteren

‘Alleen al het feit dat onze school een alumnivereniging heeft met leden die we mogelijk kunnen benaderen, moeten we koesteren’, vervolgt hij. ‘Veel hogescholen hebben niet eens zo’n vereniging. Nog meer goud dat we in handen hebben en waarmee we veel meer kunnen doen. Voor onze school biedt de vereniging dus een prachtige kans om de band met alumni te versterken, gevoed te worden door het werkveld en nieuwe inkomsten te genereren. Ik vind dan ook dat er wat subsidiegeld naar de alumnivereniging moet, omdat het contact de school ook geld in het laadje brengt.’ Ankoné adviseert om op de website van de hogeschool een landingspagina te maken voor alumni waar ze onder meer hun adressen kunnen updaten en om samen met de alumnivereniging events op aan te kondigen. Voor meer wisselwerking is het ook goed om de website van school te linken aan die van de alumnivereniging. Er is werk aan de winkel, voor praktische en beleidsmatige zaken. De intentie is om op den duur een overkoepelende directeur LLO voor Velp en Leeuwarden aan te stellen, zodat er drie gelijkwaardige expertisepoten kunnen ontstaan: onderwijs, onderzoek en LLO. Ankoné heeft dat in gang gezet. Hij spreekt de hoop uit dat de school LLO het samen met VVA Aristaeus verder gaat vormgeven.

TEKST RIA DUBBELDAM, FOTO'S HANS DIJKSTRA

Kijk voor een overzicht van alle cursussen en trainingen op www.hvhl.nl > opleidingen > overzicht-cursussen-en-trainingen

BOUW MEE AAN MORGEN

Ontmoet **DETA MILIEU** op de Carrièredag

7 OKTOBER

Stage • Afstuderen • Werken

Bodemonderzoek

Bodemsanering

Partijkuring

Milieukundige begeleiding

KOM KENNISMAKEN MET ONS TEAM

‘Rotterdam is het predicaat National Park City dubbel en dwars waard’

INTERVIEW

Een natuurhistorisch museum: stoffig? Niet in Rotterdam. ‘Een doodleuk en springlevend museum’, zeggen ze zelf. Met prikkelende tentoonstellingen als Rotterdam Nationaal Park met *Homo urbanus* als dominante soort, zetten ze de toon. ‘De stad is als ecosysteem het predicaat National Park City dubbel en dwars waard’, vindt adjunct-directeur Niels de Zwarte, tevens hoofd van Bureau Stads-natuur. ‘De stad en de haven hebben een rijke biodiversiteit. Liefst meer dan 20 procent van alle Nederlandse soorten komen hier voor.’

Niet veel mensen kunnen zeggen dat ze een baan te danken hebben aan een dakloze. Het overkwam Niels de Zwarte. Na zijn afstuderen in 2001 in Bos- en Natuurbeheer bij Hogeschool Van Hall Larenstein ging hij terug naar zijn roots: West-Nederland. In Rotterdam had hij al een bijbaantje in de daklozenopvang van het Leger de Heils. Om geld te verdienen pakte hij dit fulltime op tot hij werk in natuurbeheer zou vinden. Dat gebeurde al na een paar maanden. Een dakloze wees hem op een vacature in een krant: ‘Dat is toch waar je voor geleerd hebt?’ De gemeente zocht een junior groenbeheerder voor het Kralingse bos. De man scheurde de advertentie uit en Niels solliciteerde. Het was de start van zijn carrière in Rotterdam. Het past hem allemaal als een jas: de stad, de mensen en de stadsnatuur. Als middelbare scholier zocht hij een opleiding waarmee hij zich zou kunnen inzetten voor het behoud van de aarde. Het werd Milieukunde in Delft, maar de hbo-opleiding bleek erg technisch. ‘Toen ik voor de zoveelste keer chemische berekeningen zat uit te voeren, dacht ik: ik wil een snellere weg richting het natuurbeheer.’ Rondkijkend kwam hij uit bij Bos- en Natuurbeheer in Velp. ‘Ik had er niet eerder van gehoord. In het westen werden de Velpse opleidingen denk ik minder gepromoot. Ik stroomde in in het tweede jaar. Dat kan ik niemand aanraden: al die plantenkennis die je versneld moet inhalen! Sowieso had ik een achterstand, omdat ik niet echt uit een NJN-gezin kom.’

Goed verhaal

Na zijn afstuderen keek Niels eigenlijk uit naar een beleidsfunctie, maar junior-beheerder in het Kralingse Bos leek hem toch ook erg leuk. Hij hielp onder meer bij het verjongen en uitdunnen van het bos. En hoe je dat uitlegt aan burgers. ‘Elke boom die je omzaagt, zeker in de stad, betekent heibel. Je moet een goed verhaal hebben. Dat is ook waarom ik het museum zo interessant vind. Op basis van kennis kun je nog zulke goede dingen doen, maar als je het niet goed kunt uitleggen, verspil je veel energie.’ Overigens kwam de gedroomde beleidsfunctie bij de gemeente al na een jaar. Als beleidsmedewerker ondersteunde hij de twaalf groen- en bosbeheerders,

onder meer door de gloednieuwe Flora- en Faunawet te vertalen naar het beheer en door de implementatie te begeleiden. Niels groeide door. Hij werd beleidsadviseur – waarbij hij ook de wethouder adviseerde – en vervolgens hoofd water, groen en spelen voor Rotterdam-Noord. ‘Het was een fantastische tijd. Toen het Natuurhistorisch Museum me vroeg om het hoofd van Bureau Stadsnatuur op te volgen, zei ik dan ook: “Nou nee, dat vind ik wel een heel grote overstap.” De botanist kwam nog een keer praten: “Maar bij ons kun je toch veel meer invloed hebben op het natuurbeheer en natuurbeleid?” Na nog een gesprek met de directeur van het museum was ik om. Ik heb er geen moment spijt van gehad.’

Mensen verbinden

De vraag borrelt op hoe een natuurhistorisch museum nou een bureau voor stadsnatuur onder haar vleugels kan hebben. Zo’n museum richt zich toch op de natuur van vroeger? Stadsnatuur gaat toch over het nu? Niels licht het toe: ‘Bij de gemeente werkte een ambtenaar die natuurdata verzamelde, ver voordat er databases als waarneming.nl bestonden. De gemeente vond het echter een taak voor een externe partij. Het museum wilde dat wel oppakken. Natuurdata verzamelen past goed, maar tot dan toe legde het museum alleen historische databases aan van fossielen uit de Maasvlakte tot opgezette dieren. Het museum bood aan om de ambtenaar op detacheringsbasis over te nemen. Na een paar jaar werd de detachering verbroken, de ambtenaar kwam in dienst en Bureau Stadsnatuur zag als afdeling van het museum het levenslicht.’ Dat is alweer bijna dertig jaar geleden. Bureau Stadsnatuur blijkt perfect aan te sluiten bij de missie van Het Natuurhistorisch: mensen verbinden met natuur. ‘We laten zien dat natuur overal is, ook in de stad. Tegenwoordig is stadsnatuur een ingeburgerd begrip, maar dertig jaar geleden vonden mensen dat raar. Maar wij zeiden: “De stad is een ecosysteem met de mens als dominante soort. Het stedelijke ecosysteem heeft een eigen dynamiek met veel pionierssoorten en gebouwgebonden dieren zoals vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen. Die zie je niet in natuurgebieden”.’

‘Tegenwoordig is stadsnatuur ingeburgerd, maar dertig jaar geleden vonden mensen dat raar’

Niels de Zwarte

Opleiding:
Milieukunde, Hogeschool
Delft, 1994-1997 (3 jaar)
Bos- en Natuurbeheer,
Hogeschool Van Hall
Larenstein, 2001

Carrière:
junior-beheerder, beleids-
medewerker, beleidsadviseur,
hoofd water, groen en spelen
in Noord, gemeente
Rotterdam, 2001-2007
hoofd Bureau Stadsnatuur,
sinds 2007
adjunct-directeur Het
(Natuurhistorisch Museum
Rotterdam), sinds 2012
Vereniging het Edelhert

Onmisbaar groen

Bureau Stadsnatuur groeide uit tot een onderzoeks- en adviesbureau met tien bevlogen ecologen. Dit jaar heeft het team tweehonderd projecten onder haar vleugels voor zeventig opdrachtgevers. De kennis die ze opdoen is nuttig voor de opdrachtgevers, maar ook voor nieuwe tentoonstellingen en voor gastlessen, rondleidingen en excursies voor studenten, bedrijven, en bestuurders van de gemeente tot aan LVVN. Niels heeft inmiddels drie boeken over stadsnatuur op zijn naam staan. In *Stadsnatuur maken – Making urban nature* staan voorbeelden van succesvolle projecten in West-Europa waarin natuur een belangrijke rol heeft. Stadsnatuur begint te landen. ‘Behoorlijk zelfs’, vindt Niels. ‘Stadsnatuur is inmiddels in veel Nederlandse gemeentelijke groenvisies opgenomen en grote bouwconcerns incorporeren natuur in hun projecten. Dat had ik eigenlijk niet durven dromen. Ons bureau is een van de aanjagers geweest. Ook natuurterreinbehe-rende organisaties beginnen stadsnatuur te omarmen. Natura 2000-gebieden worden langzamerhand overspoeld door recreanten. Hoe meer groen in de stad, hoe lager de druk in het buitengebied.’ Telkens als Niels denkt klaar te zijn met zijn missie, komt er iets nieuws op zijn pad. ‘Gezondheid is momenteel een groot onderwerp. Ik neem deel aan een consortium van Hogeschool Van Hall Larenstein Velp en GGZ Eindhoven om gezondheid te koppelen aan natuurinclusief gedrag. Onze boodschap aan wethouders en bestuurders: groen is geen kostenpost, het is een investering. Je krijgt er op veel domeinen veel voor terug. Een klein parkje kan mensenlevens positief beïnvloeden.’

Commotie

Het museum maakt een statement met de vaste tentoonstelling Rotterdam Nationaal Park. ‘Wat als onze straten tien keer zo groen zouden zijn? Wat als Rotterdam naast heel multicultureel ook heel biodivers zou zijn? Wat als alle losse groene plekken een geheel zouden vormen? Wat als onze stad een nationaal park zou zijn?’ De tentoonstelling gaf de nodige commotie. Niels: ‘Precies de bedoeling, want dan ga je er samen over praten en nadenken. Nederland heeft 22 nationale parken, unieke landschappen met een aantal doelsoor-ten en als dubbeldoelstelling recreatie. Naar ons idee ontbreekt de stad in dat rijtje. Ook daar zijn unieke landschappen en daar leven dier- en plantensoorten die je in al die andere nationale parken niet zult tegenkomen. In Rotterdam vind je meer dan 20 procent van de Nederlandse biodiversiteit gewoon in de stad en in de haven, niet bepaald een marginaal percentage. Waarom kan de stad dan geen nationaal park zijn? Het is een ronkende hoog-over-titel, maar het heeft wel veel opgeleverd. Het aantal partners dat zich aansluit groeit. Als veel organisaties, overheden, bedrijven en gewone burgers erbij komen en ernaar gaan handelen, kunnen we een grote verandering teweegbrengen.’ Concrete maatregelen zijn er al. Zo gaat de gemeente

het maaibeheer insectenvriendelijker maken: sinus-maaien waar het kan en bermen mozaïekmaaien waardoor er altijd een derde deel over blijft en een deel de winter ingaat voor insecten. Bureau Stadsna-tuur monitort de effecten om op basis van de resulta-ten het beheer en de inrichting te optimaliseren. Niels noemt het samen werken aan een leefbare omgeving ‘fantastisch’. ‘Ten diepste wil toch iedereen leven in een groene gezonde omgeving? Als je daar niet aan wilt bijdragen, moet je je ten diepste schamen. Dat spreek ik tijdens bijeenkomsten en in gesprekken met beleidsmakers en CEO’s ook uit, zodat ze gaan nadenken. Vaak wordt uit economisch gewin of voor behoud van politieke stemmen de makkelijkste weg gekozen, maar over honderd jaar moet de stad ook leefbaar zijn.’

Over honderd jaar

Hoe die stad er over honderd jaar uit kan zien, laat het museum volgend jaar in drie jubilea-tentoonstellingen zien in het kader van honderd jaar Natuurhistorisch Museum en dertig jaar Bureau Stadsnatuur. ‘Rotterdam Nationaal plussen we op door ontwikkelingen te laten zien die in gang zijn gezet: insectenvriendelijk maaibe-heer, nieuwe parken en het Getijdenpark gecombineerd met woningbouw. Waar ik ook voor pleit is donkere nachten voor mensen en nachttactieve dieren. Langza-merhand zie je er meer oog voor komen en hoe je dat met dimbare verlichting kunt realiseren.’ In een tweede tentoonstelling zal worden verteld we waar we vandaan komen: ‘In Rotterdam liepen wolha-rige mammoets, tapirs, neushoorns en nu zitten er halsbandparkieten in de bomen.’ De tentoonstelling Verdwijnen en Verschijnen gaat over de shifting baseline van de laatste eeuw. ‘Die is mindblowing. Veel mensen realiseren zich niet hoeveel rijker de stedelijke omgeving toen was. Ongelofelijk veel soorten zijn verdwenen, maar er zijn ook nieuwe gekomen. Behalve de hals-bandparkieten ook slechtvalken. Hopelijk kunnen die de populatie parkieten op den duur in toom houden. In hun prooiresten vinden we steeds vaker groene veertjes. Die komen in de collectie van Het Natuurhistorisch, zodat generaties na ons zich ook kunnen verbazen.’ Het museum probeert al een indruk te geven van de natuur over honderd jaar. ‘Als we weten dat de mens een dominante rol speelt in hoe de stad eruit gaat zien, hoe kunnen we er dan voor zorgen dat niet nog meer soorten uitsterven en het museum nog voller raakt met opgezette exemplaren? Daar laten we museumbezo-e-kers over nadenken. Eerst met verwondering, vervol-gens door kennisoverdracht en hopelijk een aanzet tot actie. Als bijvoorbeeld honderd mensen samen besluiten een geveltuintje te maken, heeft dat een meetbaar positief effect. Iedereen kan wat doen.’ Het predicaat Rotterdam National Park City dat ze volgend jaar in navolging van Londen verwerven, is een extra stimulans.

TEKST RIA DUBBELDAM,
FOTO’S HANS DIJKSTRA

Toe aan een nieuwe uitdaging?

Krijg jij energie van de combinatie tussen veld-onderzoek en de uitwerking ervan op kantoor? Of wil je juist, samen met een team van specialisten, groene en toepasbare ontwerpen of beleidsplannen maken? Dan zoeken we jou! Door de omvang van idverde NL zijn er vele functies te vervullen en krijg je kansen om jezelf te ontplooiën.

Scan de QR-code om de openstaande vacatures te bekijken!

Samen. Duurzaam. Vooruit.
Werken bij Tijhuis Ingenieurs

Onze horizon is helder: duurzaam regionaal waterbeheer voor heel Nederland.

Werk je met ons mee?

- Waterbodems en baggeren
- Oevers en civiele kunstwerken
- Waterkwaliteit en biodiversiteit
- WIT en dataverwerking

tijhuisingenieurs.nl

Onze kantoortuin

Word jij onze nieuwe werkvoorbereider?

www.werkenalsboomexpert.nl

‘Natuurinclusief of biologisch? Noem mij maar een weidevogelboer’

Vierdejaars student Herre Klaas IJkema melkt samen met zijn vader Gatze 35 koeien op 35 hectare in het Friese Gaastmeer. Het melkveebedrijf is nooit meegegaan in de maalstroom van intensivering en schaalvergroting. Die eigenzinnige keuze van zijn vader uit liefde voor weidevogels – waarmee ook Herre Klaas is besmet – pakt goed uit. De maatschappij snakt naar natuurinclusieve en extensieve boeren. En omdat ze toch al bijna biologisch werken, haalde Herre Klaas zijn vader over om om te schakelen. Sinds december zijn ze biologisch gecertificeerd.

Wie weet konden we nog grutto’s zien, hield Herre Klaas ons begin juli voor. Helaas. Tijdens het bedrijfsbezoek halverwege die maand waren ze vertrokken. ‘Het was een goed gruttojaar’, blikt Herre Klaas terug. ‘Ons bedrijf ligt in de polder De Lange Hoek (100 hectare) van *Skriezekrite Idzegea* (Gruttogebied van Idzegea, 1600 hectare). ‘Dit jaar zijn in De Lange Hoek 100 gruttonesten geteld en veel nesten uitgekomen. Er waren zelfs gruttoparen met vier kuikens die groot geworden zijn; een broedresultaat van 100 procent. Gezien de achteruitgang van de grutto in heel Nederland maakt mij dat wel trots.’ Niet alleen Nederlands “nationale knuffelvogel” telt voor hem. Ook andere kenmerkende weidevogelsoorten ziet hij graag: kieviten, tureluurs, scholeksters – ‘Die zien we niet veel meer’ –, maar ook veldleeuweriken, graspiepers en gele kwikstaarten. ‘Die zijn in opkomst. Ze gedijen goed bij uitgesteld maaien. Dat geldt ook voor veldleeuwerik en graspieper. Ik heb dit jaar twee keer een graspiepernest gevonden en mijn broertje een nest veldleeuweriken.’

Alles voor weidevogels
Het succes van de weidevogels hangt volgens Herre Klaas vooral af van de mate van predatie. In een goed muizenjaar laten buizerds en bruine kiekendieven de kuikens meer met rust. Al zijn muizen voor de boeren minder fijn. ‘We moeten percelen onder water zetten om de schade aan het grasland te verminderen.’ Van steenmarters hebben de vogels niet veel last doordat ze met een ontheffing zijn weggevangen. Wezels en vooral bunzingen zijn er nog wel, ook egels én katten niet te vergeten. ‘Katten pakken best veel kuikens. Wij houden onze katten dan ook de hele lente binnen.’ Zorg voor weidevogels vindt Herre Klaas de normaalste zaak van de wereld. ‘Je hebt ze in je land, dus zorg je ervoor.’ Hij en zijn vader markeren in het voorjaar zelf de nesten en geven hun waarnemingen door aan de Friese weidevogelwacht. Veelal doen vrijwilligers van de vogelwacht dit werk op boerenland. Wel zet de weidevogelwacht voordat ze gaan maaien aanvullend een drone in. Herre Klaas is daar enthousiast over: ‘De drone helpt erg

mee bij het opsporen van nesten en vogels. Vooral eenden blijven zitten, ook tijdens het maaien. Die kunnen we nu op tijd traceren. Reekalfjes blijven ook heel stil liggen, maar die zien we meestal wel vanaf de trekker.’ Het intensieve weidevogelseizoen is achter de rug. Ze hoeven geen rekening meer te houden met de weidevogels. Al blijft het altijd opletten. ‘Gisteren zat er een jonge haas voor de maaier, die we moesten pakken en verplaatsen.’

Boer worden
Herre Klaas loopt via hun kruidenrijke grasland, waar het melkvee rustig staat te grazen, naar het stukje land waar het voor de weidevogels om draait: 0,3 hectare plasdras. In het voorjaar wordt het waterpeil hoog gezet. ‘Ik kan er zo van genieten als de vogels met hun kuikens ernaartoe trekken om voedsel te zoeken. Dit is misschien wel dé reden waarom ik toch boer wilde worden’, bekent hij. Het stond namelijk niet in de sterren geschreven. ‘Mijn vader adviseerde me naar de universiteit te gaan. De coronaperiode haalde me over de streep om voor het bedrijf te kiezen. In die tijd heb ik mijn vader veel geholpen. Samen gingen we het land in. Dit mooie, kleinschalige landschap met zijn weidevogels triggerde me om toch een landbouwopleiding te gaan doen.’ Maar ja, welke landbouwopleiding? ‘Ik wilde niet vooral efficiënt leren boeren en leren kunstmest strooien. Dat je in Leeuwarden bij Dier en Veehouderij een tweejarig bio-traject kon doen, trok me aan, al wist ik nog niet of ik wel bio-

boer wilde worden. Als snel raakte ik enthousiast. Dit moesten we thuis ook maar gaan doen.’ Zijn vader moest hij nog overtuigen. ‘Regels en controles passen minder goed bij hem, maar biologisch is een logische stap om onze natuurinclusieve manier van werken rendabeler te maken. Het sluit goed aan bij wat wij al deden.’ De omschakeling was dan ook geen grote stap. Kunstmest gebruikten ze alleen op enkele percelen waar de nadruk op grasproductie lag. ‘Zonder kunstmest is de grasgroei wel wat minder. Het land moet eraan wennen. We hebben biologisch kuilvoer moeten kopen: 100 euro per baal, terwijl we eerder zelf verkochten voor 30 tot 50 euro. Maar goed, de prijs voor biologische melk ligt ook hoger.’

Wijs besluit
De opa van Herre Klaas boerde al natuurinclusief en biologisch voordat deze woorden waren uitgevonden. Zelf vindt Herre Klaas het woord ‘natuurinclusief’ niet zo duidelijk. ‘Sommigen gaan er wat al te makkelijk mee aan de haal. Noem mij maar weidevogelboer.’ Dat geldt zeker voor zijn vader. ‘In de tijd van de grootschalige ruilverkavelingen zei hij rustig: “Sloten recht trekken en het waterpeil verlagen om eerder het land op te kunnen? Dat is niks voor weidevogels.” Dat hij niet wilde meedoen, blijkt nu een wijs besluit. Ze doen precies wat de maatschappij en de politiek vraagt. En voor de eigen bedrijfsvoering pakt het in tijden van klimaatverandering ook gunstig uit: door het

hogere waterpeil en het kruidenrijke grasland blijft de bodem bij droogte langer vochtig. Sowieso is de veenoxidatie en dus de CO2-uitstoot bij een hoger peil lager. Zijn vader kon op de “ouderwetse” manier blijven boeren, omdat hij nooit grote investeringen heeft gedaan waarvoor hij naar de bank moest. ‘Van medestudenten hoor ik wat voor druk leningen kunnen geven. Veel boeren moeten een flink deel van de inkomsten naar de bank brengen, wij houden het voor onszelf. Daarnaast hebben we beheerpakketten als vergoeding voor onze inspanningen voor natuur- en landschapsbeheer. En nee, we hebben echt geen aanvullende inkomsten uit andere activiteiten.’

Toekomstplannen
Zijn er plannen voor de toekomst? ‘Zeker. We gaan zonder lening onze eerste investering in biologische landbouw doen: een potstal voor jongvee en droogstaande koeien. Doordat ze op stro staan krijgen we mooie vaste mest voor ons land. Als de potstal er eenmaal staat, krijgen we

extra ruimte in de huidige stal om meer koeien te gaan melken. De veestapel kunnen we met eigen jongvee op een natuurlijke manier laten groeien. We hebben nog wat stikstofruimte daarvoor. Verder hoop ik meer natuurland van het Rijke Weidevogel Fonds te gaan pachten. Bij uitgifte van natuurground kijken ze vooral naar hoe duurzaam je boert. Een voordeel is misschien dat ze ons kennen, we hebben al land van hen in beheer.’ Herre Klaas is begonnen aan zijn laatste studiejaar. Eerder heeft hij stage gelopen bij Lely Melkrobots en een agrarisch boekhoudkantoor. Binnenkort start zijn stage bij Bionext, de ketenorganisatie voor biologische landbouw en voeding. Allemaal nuttige ervaringen die hij kan inzetten voor hun melkveebedrijf. Zijn jongere broer Wiebren is zo aangestoken door Herre Klaas’ enthousiasme dat hij ook voor Van Hall Larenstein heeft gekozen en dezelfde opleiding gaat doen.

TEKST SUZANNE VRINTE (BIONEXT) EN RIA DUBBELDAM, FOTO’S HANS DIJKSTRA

Naam Herre Klaas IJkema
Bedrijf Melkveehouderij in Gaastmeer (Fr.)
Veebezetting 35 melkkoeien én weidevogels op 35 hectare
Bedrijfsvorm Maatschap

MASTERS OF SPRAYING

WERKEN AAN DE TOEKOMST VAN PRECISIELANDBOUW

Achter iedere Agrifac-machine staat een team van vakmensen. Engineers, monteurs, softwareontwikkelaars en productiespecialisten die iedere dag werken aan de toekomst van precisielandbouw. Samen ontwikkelen we technologie die wereldwijd wordt gebruikt.

AGRIFAC

agrifac.nl

Maak jij de verbinding?

Van Nieuwpoort Gebiedsontwikkeling geeft met verantwoorde zand- en grindwinning inhoud aan maatschappelijke doelstellingen. Zoals hoogwaterveiligheid, natuur en recreatie en wonen aan het water. Daarbij zoeken wij altijd de juiste balans tussen grondstofwinning en natuurontwikkeling. Samen met opdrachtgevers, omwonenden en belanghebbenden. Onze gebiedsontwikkelaars werken dagelijks met verschillende stakeholders aan projecten waarin meerwaarde voor mens en dier centraal staat.

Heb jij het ook in je om een bijdrage te leveren aan een betere toekomst? En wil je weten hoe elementen uit je studie in de praktijk aan bod komen of wil je meer weten over ons vakgebied? Maak net als ons de verbinding en vraag eens naar de mogelijkheden voor een projectbezoek of afstudeeropdracht. Stuur een mail naar gebiedsontwikkeling@van-nieuwpoort.com. We komen graag met je in gesprek! www.van-nieuwpoort.com

‘De buitenruimte wordt weelderiger, minder strak’

Wie buitenruimte zegt, denkt aan een plein met plantperkjes of een heringerichte straat. Maar daarmee begint het pas, vindt Sander de Vries van ROVA. Want functioneerdt dat plein of die straat over twintig jaar ook nog? Als adviseur voor gemeenten en projectmanager zijn dit soort vragen dagelijkse kost.

Sanders hart voor groen klopte al vroeg. Hij koos voor Van Hall Larenstein in Velp, Tuin- en Landschapsinrichting, richting beheer, waar hij in 2006 afstudeerde. ‘Larenstein leert je de basis, maar in het werkveld ga je het beheeren pas echt begrijpen’, zegt hij terugblikkend. Na dertien jaar advieswerk en klantmanagement bij een adviesbureau stapte Sander over naar ROVA, dat voor verschillende gemeenten de openbare ruimte beheert en onderhoudt, en daarnaast actief is in de inzameling van afval en grondstoffen. In 2018 werd hij gevraagd om regiomanager van de Achterhoek te worden. ‘De adviezen die ik jarenlang had gegeven, kon ik zelf in praktijk brengen. Het voelde als een eigen toko, maar dan wel binnen de veilige muren van ROVA. Ik heb met collega’s het beheer van de buitenruimte in de gemeente Oost Gelre mogen opzetten.’ Na een poosje miste Sander de dynamiek van projecten. Hij werd beleidsadviseur beheer buitenruimte, waarbij hij alle kennis van het advies- en uitvoeringswerk kon inzetten. In april dit jaar volgde een nieuwe stap naar adviseur gemeenten: ‘Nu combineer ik advieswerk en relatiebeheer voor zeven gemeenten met projectmanagement.’

Vlieguren maken

Die combinatie past bij hem. Voor de gemeente Ommen begeleidde hij als projectmanager een traject voor de werkzaamheden voor de buitendienst. Hij was betrokken vanaf de eerste verkenning en aanbidding tot de implementatie en de werkvoorbereiding. ‘Daarvoor heb je beheerkennis nodig, maar je moet ook begrijpen wat een gemeente wil. En weten wat binnen ROVA nodig is om het waar te maken.’ Volgens Sander kun je zo’n rol niet meteen na je studie vervullen. ‘Je moet

Sander de Vries

eerst vlieguren maken.’ Maar ook oog houden voor de uitvoering. Dat hij op het vmbo is begonnen en het praktische werk kent, helpt enorm. ‘Het is ontzettend waardevol als je niet alleen over bomen kunt adviseren, maar ook weet hoe het eraan toegaat als iemand ermee aan het werk moet.’

Verder kijken dan vandaag

Veel van zijn werk gaat over klimaatadaptatie en biodiversiteit. Openbare ruimtes worden natuurinclusiever en gemeenten houden meer rekening met hitte, droogte en hevige regen. Sander ziet dat beheerders steeds vroeger worden betrokken. Terecht, vindt hij. ‘Aan een ontwerp kan je veel geld uitgeven, maar daarna moet je de plek misschien wel dertig jaar onderhouden. Dan is het verstandig vooraf te vragen: is deze beplanting droogtebestendig? Kunnen we dit goed onderhouden? En wat kost dat straks?’ Dit voorkomt ook dat kostenbesparing verkeerd uitpakt. ‘Stel, een gemeente gaat bomen planten. Dan is verbetering van de plant-

plaats verstandig. Dat kost bij aanleg meer en daarop bezuinigen lijkt daarom aantrekkelijk. Maar als je straks bomen moet vervangen omdat ze niet aangeslagen zijn, ben je uiteindelijk duurder uit.’

Daar ligt volgens Sander de kracht van goed beheer: verder kijken dan vandaag en thema’s koppelen. Dat wordt alleen maar belangrijker door klimaatverandering, maar ook door een afnemende arbeidscapaciteit. ‘De openbare ruimte wordt weelderiger, minder strak, met meer biodiversiteit. Daar is tegelijk minder onderhoud voor nodig. Zo snijdt het mes aan twee kanten en dan neem je ook de toekomst mee. Eigenlijk vind ik dat het mooiste van het vak.’

Wil je meer weten over werken of stage lopen bij ROVA? Kijk op www.werkenbijrova.nl.

‘Hoe gaan we de verdroging te lijf?’

Het regent gelukkig weer (een beetje). Maar na deze zomer die alle droogtere-cords heeft verbroken, is de verleiding groot om over te gaan tot de orde van de dag. Tot we ons opnieuw laten verrassen en alle alarmbellen gaan rinkelen. Wat te doen om de aandacht voor de droogteproblematiek vast te houden? En wat moet er in jouw ogen gebeuren?

SAMENSTELLING RIA DUBBELDAM

Tommy Bolleboom
• IAHL, Cultuurtechniek, 1992
• Coördinerend adviseur Bodem en Klimaatadaptatie bij Rijkswaterstaat

‘De angst voor te veel water zit in ons DNA, onze cultuur en ons collectieve geheugen. Als cultuur-technicus herken ik die reflex maar al te goed. Eeuwenlang hebben we geleerd water zo snel mogelijk af te voeren. De opgave van deze eeuw is een andere. De strijd tegen te weinig water heeft nog nauwelijks een plek in ons collectieve bewustzijn. Juist daarom is droogte vaak minder zichtbaar, terwijl de impact groot is: funderingsschade, bodemdaling, drinkwatertekorten, druk op landbouw en natuur. Tegen hoogwater bouwen we dijken. Tegen droogte bouwen we een sponslandschap. Rijkswaterstaat en het ministerie van I&W werkt daarom samen met vele partners aan bewustwording, preventie en adaptatie. Met aan de basis vergroting van het bewustzijn, door goeie informatievoorziening en uitvoeren van stresstesten. De sleutel ligt in een andere manier van denken: niet alleen water afvoeren, maar ook vasthouden. Niet alleen water beheren, maar ook de bodem benutten als spons. **Water wordt steeds meer het goud dat we willen bewaren.** Dat vraagt om een leefomgeving waarin (ook juist tekort aan) water en bodem sturend zijn voor de keuzes die we maken.’

‘Op jaarbasis valt er voldoende regen. Alleen soms te veel en steeds vaker te weinig. Al decennia geleden waren er bij het Waterschap Rijn en IJssel projecten om water langer vast te houden en verdroging tegen te gaan. Sinds een aantal jaren is die aandacht er vrijwel continu, ook al halen we daar niet dagelijks het nieuws mee. **Gelukkig hebben we een creatieve dijkgraaf die af en toe een opvallend idee lanceert, zoals een nieuw IJsselmeer,** maar dan bovenstrooms van onze beken in Duitsland. Met dat reservoir voeden we in droge perioden onze beken en andere watergangen. Ik denk dat we meer moeten samenwerken om de verdroging tegen te gaan: in je eigen huis en tuin door je regenpijp van het riool af te halen en door minder drinkwater te gebruiken; gemeenten en provincies door lage gebieden te reserveren voor natte natuur en daar niet te bouwen, en agrariërs door gewassen te telen die minder gevoelig zijn voor droogte. Want die regen, die hebben we helaas niet in de hand.’

André Menting
• HVHL Tuin- en Landschapsinrichting, 1993
• Algemeen Bestuurslid Waterschap Rijn en IJssel namens PRO

Linde Veldhoen
• HVHL Bos- en Natuurbeheer, 2010
• Senior boswachter publiek Staatsbosbeheer Hart van Drenthe

‘Afgelopen zomer bevestigt wat we al jaren weten: onze zandgronden verdrogen snel en vragen om duurzaam vasthouden van water. De boswachterijen Hooghalen, Grolloo en Schoonloo in mijn werkgebied Hart van Drenthe zijn, zoals de meeste Nederlandse boswachterijen, zo’n honderd jaar geleden drooggelegd voor bosbouw: sloten, greppels en rabatten voerden water snel af, waardoor de infiltratiefunctie verdween en bij piekbuien de sponswerking ontbrak, met wateroverlast benedenstrooms tot gevolg. **Sinds ruim tien jaar draaien we dat in overleg met de provincie in dit gebied om: water en bodem worden weer sturend.** Sloten en greppels worden gedempt, het reliëf hersteld en uitheemse naaldbomen zoals Japanse lariks vervangen door inheems loofbos. Zo herstelt het gebied zijn functie als infiltratiegebied op het Drents Plateau – een proces van decennia, met een klimaatrobuuster landschap als resultaat. Wat mij betreft is dit niet alleen een uitvoeringskwestie: als natuurbeheerders hebben we deskundigheid over de effecten van droogte in het veld. Die kennis en ervaring moeten we actief blijven delen met beleidsmakers en bestuurders, zodat zij hier duurzaam beleid voor kunnen maken.’

‘De vraag is niet eenvoudig te beantwoorden. Er is niet één oorzaak van de droogte. Afgelopen zomer hadden we vooral zeer lage rivierstanden, voorgaande jaren ging het meer over lage grondwaterstanden. Hierdoor is er niet één oplossing, maar in essentie komt het neer op water vasthouden in de winterperiode om in drogere perioden voldoende (grond) water te hebben, én beperking van het watergebruik in droge maanden. Onze sector is breed bezig met beide oplossingen. Het hogere IJsselmeerpeil zorgt voor een grotere zoetwatervoorraad, er zijn initiatieven voor vermindering van het (drink)watergebruik (onder andere met Vitens) en beken krijgen weer een natuurlijk (meanderend) verloop. Wel wordt het tijd om in natte perioden ‘wateroverlast’ te accepteren, zodat we in droge perioden voldoende water hebben. Dat vraagt een kritische blik op het landgebruik, meer passend bij water & bodem sturend. **Te weinig water brengt grotere risico’s met zich mee dan te veel.** We kunnen verdroging goed tegengaan, maar hebben niet voldoende budget. Deltacommissaris Co Verdaas heeft de minister dan ook geadviseerd het budget te verhogen naar 2 procent van het bruto binnenlands product.’

Wilmer Noome
• HVHL Land- en Watermanagement, 2005
• Adviseur grondwater en droogte en teamleider Water Oost, Sweco

Koen Bakx
• HVHL Tuin- en Landschapsinrichting, 2023
• Adviseur duurzaamheid, team Bouwen, Duurzaamheid & Milieu, gemeente Etten-Leur

‘We moeten droogte niet langer benaderen als een tijdelijk probleem, maar als een structurele opgave. Als we ons beter willen voorbereiden op droogte, is het belangrijk om het onderwerp een vaste plek te geven in beleid, plannen en besluitvorming. Alleen dan voorkomen we dat de urgentie wegzakt. Het monitoren van de bodem, grondwaterstanden en waterbeschikbaarheid is daarbij essentieel. Maar meten alleen is niet genoeg. We moeten vooraf bepalen wanneer we in actie komen en welke maatregelen nodig zijn. We moeten vooral inzetten op het vasthouden van water wanneer het wél beschikbaar is. Dat begint bij gezonde, goed doorlaatbare bodems met veel bodemleven en ruimte voor infiltratie en daarnaast minder verharding en meer ruimte voor groen. **In de gemeente Etten-Leur hebben we dit jaar 600 meter trottoir omgevormd naar groen (gemengde haag).** Daarnaast zijn nieuwe bomen geplant en een aantal wadi’s aangelegd die hemelwater opvangen en infiltreren. Ook bij nieuwe ontwikkelingen nemen we het vasthouden van water en het vergroenen van onze leefomgeving als vanzelfsprekend mee in het ontwerp. De volgende droge zomer komt. Laten we deze keer niet worden verrast, maar voorbereid zijn.’

‘Ik wil graag even benadrukken dat ik hier persoonlijk reageer en dit niet per definitie de mening is van mijn werkgever. De afgelopen jaren is droogte veel meer op de (publieke) agenda komen te staan. Ik zie ook dat agrarisch ondernemers hier meer mee bezig zijn. Op landelijk niveau blijft het watersysteem zelfs in een droge zomer als deze (met flinke aanpassingen) toch redelijk functioneren. Dat komt doordat we de afgelopen jaren veel ervaring hebben opgedaan en beter weten welke maatregelen we moeten nemen. **Laten we ons verrassen? Denk ik niet. Is het voldoende wat we nu doen? Nee.** Wat te doen? Het beschikbare zoetwater efficiënter benutten en voor gebieden die onder invloed staan van zoutwater betekent het aanpassen en ermee om leren gaan. Zoetwater vasthouden en zorgen dat het grondwater veel meer wordt aangevuld, is naar mijn idee de oplossing. Neem daarbij water en bodem als uitgangspunt en zorg daarmee ook dat de juiste functie op de juiste plek terecht komt. Watergebruikers moeten zich voorbereiden op en aanpassen aan het risico van minder of geen water.’

Coen van Dijk
• HVHL Land- en Watermanagement, 1995
• Adviseur klimaatadaptatie, Waterschap Rivierenland

Van melkveehouder tot wereldmarkt. Benieuwd of jij ertussen past?

Iedere dag halen we melk op bij zo'n 300 melkveehouders in Nederland en België. Zonder eigen fabriek, maar met afnemers in binnen- en buitenland, zorgen we dat onze melk en zuivelproducten op de juiste plek terechtkomen. Dat betekent veel schakelen, slimme keuzes maken en geen dag die hetzelfde is.

Met zo'n 60 collega's krijg je bij Farmel volop ruimte én verantwoordelijkheid om vanaf dag één echt mee te draaien.

Ontdek jouw plek in de zuivelwereld

Ben jij onze
nieuwe collega
die het verschil
gaat maken?

Kijk op careers.agrifirm.com
of bel naar T 088 488 15 00.

START ALS YOUNG PROFESSIONAL BIJ DE HEUS

Bij **De Heus** krijg je de ruimte om te groeien, **professioneel én persoonlijk**. Samen met andere starters ontdek je jouw talenten en bouw je aan je carrière.

Doe mee met **Young De Heus** voor kennissessies, excursies en gezelligheid of start, in overleg met je leidinggevende, met ons **NextGen-traject**. Altijd met begeleiding en kansen die bij jou passen.

Nieuwsgierig?

Kijk op www.de-heus.nl/over-ons/werken-bij-de-heus of scan de QR-code

Liever even bellen?

Neem contact op met Lucas (HR) via 06 27040711

SCAN MIJ!

VACATURE

'Wij werken aan de leefomgeving van de toekomst'

Tijdens de Carrière dag op 8 oktober staat Gerda Kos in de stand van *idverde* NL. 'Het is leuk om even terug te komen en anderen enthousiast te maken voor een functie bij ons bedrijf.' Zelf is ze met veel plezier projectleider bij *idverde* Advies op de vestiging Meppel. Onder meer vergroenen van bedrijventerreinen is een mooie uitdaging.

Haar aanleiding om Milieukunde te gaan studeren, was bijzonder. Als docent economie wilde Gerda in haar lessen aandacht besteden aan milieu en circulaire economie. Ter ondersteuning daarvan begon ze aan de deeltijdopleiding. Helaas bleek het lastig om het geleerde in het onderwijs te verweven. Er is weinig ruimte voor thema's die buiten het examenprogramma vallen. Nog tijdens haar studie verruilde ze de middelbare school voor de gemeente Coevorden en ging aan de slag als beleidsadviseur klimaatadaptatie en biodiversiteit. Vanuit die functie maakte ze de overstap naar *idverde* Advies. Ze legt uit waarom. 'Als we bij de gemeente advies nodig hadden, schakelden we een adviesbureau in. Die ging dan dat leuke werk doen. Om dat zelf te doen, moest ik dus bij een adviesbureau zijn.'

Uitdagingen

Inmiddels werkt Gerda een jaar als projectleider. Ze stuurt projecten aan, houdt plannings bij en onderhoudt contacten met klanten in Noord-Nederland. Haar focus ligt op het vergroenen en het klimaatadaptief inrichten van bedrijven-

terreinen. 'We zijn partner in het kennis- en innovatieprogramma Werklandschappen van de Toekomst. We bekijken welke opgaven er zijn op bedrijventerreinen, bijvoorbeeld wateroverlast, hittestress of gebrek aan pauzeplekken, en welke mogelijkheden er zijn voor bijvoorbeeld buffering van water en inheemse beplanting. Het is soms een hele puzzel, want leidingen, kabels en riolering kunnen in de weg zitten. Soms kun je op een plek geen bomen planten waar je dat graag zou willen en is het ook niet altijd mogelijk om een rechte sloot te laten meanderen en natuurvriendelijke oevers aan te leggen. Dan kijken we natuurlijk naar wat wel kan.' Een onderdeel van de planvorming is een natuurwaardescan om te achterhalen

Gerda Kos krijgt uitleg over het ontwerp van een groen wooncomplex.

welke soorten in de omgeving van het bedrijventerrein voorkomen. 'Door een bedrijventerrein daarop in te richten, creëren we kansen voor die soorten om zich te gaan vestigen.' De belangstelling voor vergroening van bedrijventerreinen groeit, met name doordat provincies er hard aan trekken. 'Vanuit Werklandschappen van de Toekomst is nu in bijna elke provincie een ambassadeursterrein geselecteerd waar allerlei vergroeningen worden gedemonstreerd. Vanuit *idverde* Advies ondersteunen we deze bedrijventerreinen maar ook nieuwe bedrijventerreinen kunnen bij ons terecht.

Fijne werkgever

Zo te horen heeft Gerda heel afwisselend werk. 'En dit is nog niet alles. We houden ons ook bezig met bijvoorbeeld ecologisch onderzoek bij bouw-, isolatie- en sloopprojecten. We beginnen met bureauonderzoek en gaan daarna het veld in. Wanneer een beschermd soort wordt gevonden, doen we vervolgonderzoek en stellen we een advies op. Verder maken we voor gemeenten beheerplannen en monitoren we de effecten van bijvoorbeeld bermbeheer op de biodiversiteit. Onze GEO-afdeling maakt voor dit soort werkzaamheden GIS-kaarten waarmee we op stap kunnen. Voor gemeenten stellen we ook groenvisies en beleid op, en voeren participatie uit met inwoners.'

idverde NL is een fijne werkgever met zinvol werk. Gerda: 'Voor onze vestiging Meppel zoeken we medior-ecologen en medewerkers met een achtergrond in beheer, beplantingen of beleid. Landelijk zijn we op zoek naar medewerkers met ervaring. Junioren nodigen we graag uit voor een kop koffie. Er liggen volop kansen bij *idverde* Advies maar ook bij *idverde* Realisatie en *idverde* Bomendienst.'

Kijk voor vacatures op
www.werkenbij.idverde.nl

‘Paardenhouderij heeft waarde voor natuur, landschap en biodiversiteit’

Het lectoraat Duurzame Paardenhouderij en Paardensport timmert aan de weg voor een toekomstbestendige en duurzame sector. Lector Inga Wolfram: ‘We kunnen inmiddels aantonen dat paardenhouderij maatschappelijke meerwaarde heeft voor natuur, landschap en biodiversiteit.’

Inga Wolfram was geen onbekende toen Hogeschool Van Hall Larenstein haar in 2022 tot lector benoemde. Eerder, van 2006 tot 2015, was ze hoofddocent Equine, Leisure en Sports. Dat ze terugkwam is een bijzonder verhaal, zoals eigenlijk haar hele carrière opmerkelijk is. Na de middelbare school in geboorteland Duitsland wist ze niet wat ze wilde gaan studeren. Eerst maar werken bij Disneyland Parijs en daarna in Londen. Daar viel het kwartje. ‘Mijn vader was actief in de politiek, daar ben ik mee opgegroeid, en aangezien ik mensen interessant vind, besloot ik politiek en geschiedenis te gaan studeren aan de Brunel University. In mijn eerste jaar zei een professor tijdens een hoorcollege dat Duitsland de Derde Wereldoorlog zou beginnen. Verontwaardigd stond ik op: “Hoe kunt u dat nou beweren. Kunt u dat onderbouwen?” Rechtvaardigheid vind ik heel belangrijk en ook dat je uitspraken en teksten moet kunnen onderbouwen voordat je ze de wereld in slingert.’

Leuk land
Haar afstudeerscriptie over instituties in Europa bracht haar een baan bij het Europees Parlement. Twee jaar later werd ze adviseur Europese zaken bij een advocatenkantoor in Schotland. ‘Daar leerde ik hoe het is om voor de prullenbak te werken. Die early career-ervaring heeft me gevormd. Wilde ik dit nou?’ Nee dus. Ze gooide haar loopbaan om en deed een master bewegingswetenschappen paard en mens aan de Essex University. Hoezo paarden? ‘Ik heb op internationaal niveau voltigesport gedaan, geturnd op een paard. Paarden zijn mijn passie, maar de mens boeit mij net zo.’ Tijdens de opleiding werd ze

Lector Inga Wolfram heeft een nieuwtje: het project Biodiverse Paardenhouderijen is genomineerd voor de RAAK award voor het beste praktijkgericht onderzoek van hogescholen.’ foto Ronald Kersten

dan ook gegrepen door sportpsychologie. Na haar afstuderen kon ze als docent in deeltijd promotieonderzoek doen naar de mentale kant van de mens, de ruiter op het paard. Al was haar onderzoek nog niet afgerond, op een gegeven moment hield ze Engeland voor gezien. Waar naartoe? Ze kwam een vacature tegen bij Van Hall Larenstein voor een docent voor de nieuwe opleiding Equine, Sports & Business en dacht: ‘Nederland ken ik nog niet, het lijkt me een leuk land.’ Ze begon in een roerige tijd. Haar sollicitatiegesprek vond plaats in het oude gebouw in Deventer, maar diezelfde zomer verhuisde de locatie naar Wageningen om intensiever te gaan samenwerken met de universiteit. Ondertussen rondde Inga haar promotieonderzoek af. ‘Ik deed wat ik nu als lector doe. Het onderzoek splitste ik op in behapbare onderwerpen die mijn thesis-studenten konden uitvoeren. We

deden vernieuwend onderzoek naar eyetracking om te ontdekken hoe mensen naar paarden kijken en of juryleden paarden objectief beoordelen – wat niet blijkt te kunnen.’

Onderzoek nooit ver weg
In 2012 deden de lectoraten hun intrede. Inga diende een aanvraag in voor een lectoraat paardenhouderij. Ze wist het schoolbestuur niet te overtuigen. Ze zei de school in 2015 vaarwel. Bij toeval in de periode dat locatie Wageningen naar Velp verhuisde en daar bij de andere opleidingen introk. De hogeschool en de universiteit bleek bestuurlijk gezien geen gelukkig huwelijk. Het voelt voor Inga nog altijd alsof ze haar collega’s in de steek heeft gelaten tijdens de strubbelingen en de verhuizing. In de nieuwe functies die volgden stond wetenschap op een lager pitje, maar het was nooit helemaal weg. Vooral als wer-
ver van sponsorgelden bij de faculteit

Paardenhouderijen realiseren gemiddeld 11,7 procent groenblauwe dooradering. Het nationale Aanvalsplan Landschap streeft naar 10 procent in 2030.

Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht had ze intensief contact met onderzoekers. Financiering binnenhalen ging haar zo goed af dat ze directeur maatschappelijke valorisatie kon worden. Toen kreeg ze een appje van oud-collega’s: Inga, je wilde toch ooit lector worden? Je kunt nu solliciteren.

Motivat
Het hoofd Human Resources vroeg naar haar motivatie, en Inga barstte los. ‘Het verhaal zat helemaal in mijn hoofd. In 2017 had ik voor de Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie (KNHS) het rapport *Duurzaam paardrijden* geschreven, met als insteek het belang van aandacht voor dier, mens én natuur. Nu bijna tien jaar later zijn mijn ideeën actueler dan ooit. In Nederland liggen er veel claims op de schaarse grond, voor infrastructuur, landbouw, wonen, water en natuur. De biodiversiteit staat onder druk. Er is meer ruimte voor natuur nodig, en laat dat nu net ook de habitat van het paard zijn! Hier kan de paardensector maatschappelijke functies combineren. Paarden hebben schaduw nodig en dus zijn er bomen, heggen en hagen. Het is helemaal mooi als die eetbaar zijn. Paardenhouderij en -sport betekent dus groenblauwe dooradering maar ook kruidenrijk grasland, want paarden doen het helemaal niet zo goed op Engels raaigras.’ ‘Tijdens het sollicitatiegesprek verraste ik

mezelf met dit betoog: blijkbaar wilde ik deze baan héél graag. Ik reed naar huis en had de meest verschrikkelijke week, omdat ik zo bang was dat ik het niet zou worden. De HR-manager zei achteraf: “Ik heb nog nooit een sollicitatiegesprek meegemaakt waarin iemand zo gepassioneerd over een functie sprak”.’

Kennis op goede plek
Inga kwam naar Velp, maar nam niet helemaal afscheid van Diergeneeskunde. ‘Mijn afscheidscadeau was dat ik extern onderzoeker zou worden. Heel leuk en ook nuttig. Docent-onderzoeker Debby Gudden, ooit oud-student, is inmiddels in het laatste jaar van haar promotieonderzoek. Zij kijkt naar hoe ruiters gezichtsuitdrukkingen bij paarden waarnemen en hoe we daarvan kunnen leren.’ Achteraf blijkt ook haar politieke kennis en ervaring van grote waarde. Daardoor weet ze hoe belangrijk het is dat wetenschap maatschappelijk gedragen wordt en dat kennis op de goede plek terechtkomt. ‘Onderzoek hoort verankerd te zijn in de dagelijkse realiteit. Het is daarom goed om op een hogeschool te werken die dicht bij de praktijk staat. Ik doe geen onderzoek voor de prullenbak.’ Fel vervolgt ze: ‘En mijn werk is net zo wetenschappelijk als dat van een academische hoogleraar. Ik zorg ervoor dat het wetenschappelijk wordt gepubliceerd, desnoods in mijn vrije tijd.’

Groenblauwe dooradering
Een opvallend onderzoek was een enquête onder paardenhouders om te inventariseren hoeveel heggen, hagen en poelen ze beheren. Daar bestond geen beeld van. ‘We kregen ruim vijfhonderd volledig ingevulde enquêtes retour. Na analyse bleken paardenhouderijen gemiddeld 11,7 procent groenblauwe dooradering te realiseren. Ter vergelijking: met het Aanvalsplan Landschap werkt Nederland aan 10 procent in 2030. De enquête is een opsteker voor de paardenhouders en maakte duidelijk dat we iets belangrijks te pakken hadden.’ ‘We hebben ook gekeken naar de biodiversiteit van paardenweiden. Gemiddeld genomen tikken die natuurwaarden aan die overeenkomen met kruidenrijk grasland, terwijl paardenhouders niet eens speciaal kruidenrijk grasland inzaaien! We hebben niet eens de koplopers onderzocht. Gewone paardenhouders doen vanzelf al een stukje meer.’

Duurzaamheid meten
Om de prestaties rondom brede duurzaamheid aantoonbaar te maken, experimenteert het lectoraat met kritische prestatie-indicatoren (KPI’s), zoals die in de melkveehouderij zijn ingevoerd. Daarmee kan je meten wat je voor het milieu en biodiversiteit doet en aantonen hoe duurzaam je bezig bent.

Presentatie op het International Society for Equitation Science Conference 2026. 'Er is meer ruimte voor natuur nodig, en laat dat nu net ook de habitat van het paard zijn!'

Inga Wolframm geflankeerd door collega's Debby Gudden (l) en Jennifer Korterink-de Vries (r) op lecturaatsuitje. Op het International Society for Equitation Science conference 2026 verzorgden ze een presentatie. Inga's twaalfjarige zoon was als delegate mee. Hij is niet echt van de paarden, maar houdt wel erg van wetenschap en planten. Jong geleerd is oud gedaan.

Een verkennend onderzoek liet zien dat paardenhouders veel te bieden hebben. Tegelijkertijd werd duidelijk dat er een systematiek moet komen die duidelijk maakt wat individuele bedrijven doen, in plaats van te werken met gemiddelde waarden die alle nuance buiten beeld laten. Hiervoor heeft het lectoraat onlangs financiering van drie provincies ontvangen.

Inga: 'Zo'n systematiek is belangrijk voor verbetering van het imago en nieuwe perspectieven voor de sector. Met KPI's kunnen paardenhouders objectief onderbouwen welke bijdrage zij leveren aan maatschappelijke opgaven als natuur, biodiversiteit, water, klimaat en dierenwelzijn. Dat kan van waarde zijn bij de uitgifte van grond, in gesprekken met overheden en terreinbeheerders of bij de verdere ontwikkeling van stimuleringsregelingen. Hoewel er binnen bestaande regelingen, zoals ANLb en SNL, al mogelijkheden zijn, worden die in de paardensector nog maar beperkt benut.'

Strijdbaar

Inga is strijdbaar. Ze kaart net als in haar studietijd kwesties aan die in haar ogen onrechtvaardig zijn. 'Paardenhouderijen vallen vaak buiten beleids- en beloningsstructuren, terwijl de sector veel

bijdraagt aan natuur, landschap en platteland. Als veehouders voor agrarisch beheer aanspraak kunnen maken op subsidieregelingen, moeten paardenhouders dat ook kunnen, ook al ligt het complex. Een paardenfokker is juridisch gezien een agrariër omdat hij iets produceert en dus valt hij onder de subsidieregelingen. Maar manegehouders zijn gebruikgericht en dan gelden sommige regelingen niet. Gelukkig is de afgelopen twee jaar al veel ten goede veranderd.'

Inga heeft een groot hart voor de paardensector. Als lector ontwikkelt ze kennis die de sector vooruitbrengt. 'Dat doe ik zoveel mogelijk met studenten, omdat ik dat oprecht heel erg leuk vind. Studenten Tuin- en Landschapsinrichting maken inrichtingsplannen die in de praktijk worden uitgevoerd. Hoe cool is dat. Met studenten Land- en Watermanagement doen we veel met GIS en sensoren. Voormalig studente Bos- en Natuurbeheer Judi Groote die haar afstudeerscriptie over de KPI's heeft geschreven, werkt nu als junior-onderzoeker bij het lectoraat. Ze gaat de KPI's doorontwikkelen naar een volledige systematiek die is toegesneden op de diversiteit van de paardensector.'

Velpse methode exporteren

Tot slot vers van de pers: het project Biodiverse Paardenhouderijen is genomineerd voor de RAAK award voor het beste praktijkgericht onderzoek van hogescholen (<https://regieorgaan-sia.nl/raak-award>) en Inga wordt benoemd tot visiting professor bij Wången, een van de drie nationale hippische centra in Zweden, die qua niveau tussen mbo en hbo inzit. 'Het is zo'n fantastische plek. Zo'n praktijklocatie vind je nergens anders. De school heeft IJslandse paarden en dravers, stallen, een hoefsmederij, een dierenarts, studentenaccommodaties en vooral veel weilanden. Ik ga onze Velpse methode exporteren en toegepast onderzoek opzetten naar duurzaamheid, paardenwelzijn en de maatschappelijke waarde van de paardensector.'

Opmerkelijk hoe Inga dit alles combineert: lector in Velp, online docent bij Edinburgh University, extern onderzoeker aan de faculteit Diergeneeskunde, visiting professor in Zweden en wetenschappelijk publiceren. Ga er maar aanstaan. 'Ik heb ADHD en dat is voor mij heel waardevol. Anders zou ik dit allemaal niet kunnen doen', besluit ze lachend.

TEKST RIA DUBBELDAM

Wij staan achter ons voer!

Wij zijn ABZ Diervoeding, een ambitieuze en landelijk opererende coöperatie met een productie van 950.000 ton diervoeding. Op basis van onze kennis en ervaring maken wij de beste pluimveevoeders, varkensvoerders en rundveevoeders voor onze klanten. Onze betrokken medewerkers werken nauw samen om kennis te delen en onze klanten optimaal te adviseren. Dat noemen wij: **Het beste dichtbij!**

Ook klaar voor het echte werk?
Bekijk jouw mogelijkheden:

www.ABZDiervoeding.nl/werken-bij-abz

WIJ ZOEKEN JOU!

UURLOON €30,-

#Vacature

PROJECTMEDEWERKER ECOLOGIE:
Op pad voor vleermuis- en gierzwaluwonderzoek

WERKEN BIJ LYCENS:

- Je hebt affiniteit met dier & natuur;
- Je bent beschikbaar van mei t/m oktober;
- Je werkt in vroege en late uren door het hele land;
- Je beschikt over rijbewijs B en eigen vervoer.

www.lycens.nl
 0541 - 570 730

BURO ANTARES
AURORA GROUP

- Externe veiligheid en omgeving
- Water
- Milieu
- Bodem
- Omgevingsvergunning
- Ecologie

Buro Antares B.V.
 Aventurijn 600
 NL-3316 LB Dordrecht
 +31 (0)78 652 00 00
info@buroantares.nl
www.buroantares.nl

Maak jij met ons de leefomgeving mooier?

Mooier met jou!

www.werkenbijanteagroup.nl

MAAK JOUW STAP NAAR...

PROJECTLEIDER BODEMONDERZOEK EN -SANERING

ortageo.nl/vacatures

En maak impact in jouw rol door complexe en gevarieerde bodem- en saneringsprojecten te begeleiden van begin tot eind.

*Bel Eric gewoon even.
Hij vertelt je graag meer.*

06 - 83 63 36 79

Je eerste stap in een ecologische carrière?

Ga in het voorjaar van 2027 aan de slag als veldmedewerker bij Teia en maak van vleermuizen en gierzwaluwen tellen jouw werk!

Geen ervaring? Geen probleem! Wij leiden je op voor het veldwerk met ons uitgebreide opleidingstraject: UniversiTeia.

Meer weten? Kom langs op onze stand op de carrière dag van 7 oktober! Of bezoek onze website:

 teia.nl
dienstbaar aan ecologie Nederland

Ontdek de grenzeloze carrièremogelijkheden bij FrieslandCampina

Ben jij ondernemend, enthousiast, vernieuwend en inspirerend? Heb je veel in je mars en ben je altijd op zoek naar uitdagingen? Dan is FrieslandCampina op zoek naar jou. Met gemotiveerde en goed opgeleide collega's kunnen we meer uit melk halen en onze ambities waarmaken.

Samen met onze leden-melkveehouders zijn we experts in melk. Van de boerderij tot het eindproduct werken we iedere dag aan betrouwbare en smakelijke zuivelproducten, op een zo duurzaam mogelijke manier. En daar kun jij aan bijdragen!

Jouw carrière
begint hier!

Aan de slag met omgevingsmanagement of duurzaamheid?

Combineer groei en gezelligheid
bij Bureau Schmidt

werkenbijbureauschmidt.nl

LEEWARDEN / GRONINGEN / ZWOLLE / HEERHUGOWAARD / HENGLO

GEZONDE DIEREN, HOGER RENDEMENT

Gezonde dieren, optimale voerbenutting en een beter rendement beginnen bij de juiste grondstof. Speerstra levert hoogwaardige ingrediënten voor diervoeding en ontwikkelt productconcepten die werken in de praktijk.

www.speerstra.com

0514 56 90 01

Ook werken bij Speerstra?
Wij zoeken een
Accountmanager Feed

grondslag

Expert op het
gebied van bodem,
wegenbouw en
veiligheid

Heerhugowaard, Kamerik, Steenwijk
www.grondslag.nl
[@grondslag_bodemkwaliteit](https://twitter.com/grondslag_bodemkwaliteit)

“Ontdek ons werk! Bekijk mijn verhaal én meer inspirerende interviews met collega's op werkenbijnod.nl!”

Scan de QR-code

Wij zijn Omgevingsdienst Groningen, Omgevingsdienst Drenthe en FUMO: de drie noordelijke omgevingsdiensten van Nederland. Wist je dat ons werk impact heeft op thema's die dagelijks in de krant staan? Bijvoorbeeld stikstof, energie, lucht en geluid. Thema's die belangrijk zijn voor een gezonde leefomgeving.

Bouw met ons mee aan een schoon en veilig Noord-Nederland! Er is altijd wel een functie die bij jou past door onze verschillende werkvelden. Geef bijvoorbeeld specialistisch advies over thema's als bodem en lucht, wordt toezichthouder en controleer of bedrijven aan de regels voldoen óf beoordeel vergunningsaanvragen.

Een baan met impact. Iets voor jou?
Kijk op werkenbijnod.nl.

Werken bij de Noordelijke Omgevingsdiensten. Voor een schoon en veilig Noord-Nederland.